

षष्ठेलीनाभिमानस्य देहत्यागक्रमाभिधा प्रदहंतं दवाग्निः पश्यन्नपि न पश्यति ॥ १ ॥ योगैश्वर्याणि नाभ्यनंदत् इत्युक्तं तत्र पृच्छति नेति भगवः हे भगवन् योगेन समीरितमुद्धीपितं यत्ज्ञानं तेनावभर्जितानि दग्धानि कर्मबीजानिरागादीनि यैः तेषां यदृच्छया प्राप्तानि योगैश्वर्याणि पुनः क्लेशदानि भवितुं नार्हंति अतः किमिति नाभ्यनंददित्यर्थः ॥ १ ॥ अंगीकृत्य परिहरति सत्यमिति एके बुद्धिमंतोऽनवस्थानस्य चंचलस्य मनसो विश्वासं न संगच्छंते न सम्यक्प्राप्नुवन्ति शठः किरातो यथा धृतेष्वपि मृगेषु शठे किराते यथा मृगा इति सप्तम्यंतं वा पाठांतरं शठो वंचकः किरातो वणिक् व्यवहर्तरि यथा अस्मिन् वा व्यवहर्ता विश्वासं न यातीत्यर्थः पाक्षिको दोषो वर्जनीय इत्युपदेष्टुं नाभ्यनंददिति भावः ॥ २ ॥ यद्विश्रंभात् यस्य विश्वासात् चिराच्चीर्णं बहुकालसंचितं तपः चस्कंदसुप्ताव ऐश्वर्यं विष्णोर्मोहिनीरूपदर्शनेन यद्वा ईश्वराणां समर्थानामपि सौभरिप्रभृतीनां तपः ॥ ३ ॥ तत्र हेतुः नित्य

राजोवाच न नूनं भगव आत्मारामाणां योगसमीरितज्ञानावभर्जितकर्मबीजानामैश्वर्याणि पुनः क्लेशदानि भवितुमर्हंति यदृच्छयोपगतानि ॥ १ ॥ ऋषिरुवाच सत्यमुक्तं किं त्विह वा एकेन मनसोऽद्वाविश्रंभमनवस्थानस्य शठकिरात इव संगच्छंते ॥ २ ॥ तथा चोक्तम् ॥ न कुर्यात्कर्हि चित्सख्यं मनसि त्वनवस्थिते ॥ यद्विश्रंभाच्चिराच्चीर्णं चस्कंदतप ऐश्वर्यम् ॥ ३ ॥ नित्यं ददाति कामस्य छिद्रं तमनुयेऽरयः ॥ योगिनः कृतमैत्रस्य पत्युर्जायेव पुंश्चली ॥ ४ ॥ कामो मन्युर्मदो लोभः शोकमोहभयादयः ॥ कर्मबंधश्च यन्मूलः स्वीकुर्यात् को नु तद्बुधः ॥ ५ ॥ अथैवमखिललोकपाल ललामो विलक्षणैर्जडवदवधूतवेषभाषाचरितैरविलक्षितभगवत्प्रभावो योगिनां सांपरायविधिमनुशिक्षयन् स्वकलेवरं जिहासुरात्मन्यात्मानमसंव्यवहितमनर्थोत्तरभावेनान्वीक्षमाण उपरतानुवृत्तिरुपरराम ॥ ६ ॥

मिति कृतविश्वासो यो योगीतदीयं मनः कामस्य तमनुयेऽरयस्तेषां च छिद्रमवकाशं ददाति यथा कृतविश्वासस्य पत्युः पुंश्चली जाया जाराणामवकाशं दत्वा पतिं घातयति तथामनोऽपि कामादिभिर्योगिनं भ्रंशयतीत्यर्थः ॥ ४ ॥ अरीन् कथयन्नुपसंहरति काम इति यन्मूलः यन्निमित्तो भवति तन्मनः को नु बुधः स्वीकुर्यात् स्वाधीनमिति मन्येत ॥ ५ ॥ प्रासंगिकं समाप्य प्रस्तुतमाह अथेति अखिलानां लोकपालानां ललामो मंडनभूतोऽपि उपरता बाधिताऽनुवृत्तिर्यस्मात्स उपरराम देहाभिमानं जहौ विलक्षणैरनेकप्रकारैरवधूतवेषादिभिर्न विलक्षितो भगवत्प्रभावो यस्मिन् सांपरायविधिदेहत्यागप्रकारम् आधाराधेयभावव्यावृत्त्यर्थमाह अनर्थोत्तरभावेन अभेदेन उपासनाव्यावृत्त्यर्थमाह असंव्यवहितम् ॥ ६ ॥